

Юрій Скиба

ORCID iD 0000-0003-2238-8272

доктор педагогічних наук, доцент,
головний науковий співробітник
відділу інтеграції вищої освіти і науки,
Інститут вищої освіти НАПН України
вул. Бастіонна, 9, 01014 Київ, Україна,
yuri_skiba@ukr.net

ДОСВІД РОЗРОБЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ СТАНДАРТІВ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

У статті з'ясовано потребу в розробленні Національної рамки професійних стандартів науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти Великої Британії, що було пов'язано з необхідністю підвищення якості викладання науково-педагогічними працівниками, використання його як діагностичного інструментарію для проведення атестації та залежно від ролі яку виконує науково-педагогічний працівник розвитку його професійних компетентностей та/або покращення викладацької практики для кар'єрного зростання; розкрито еволюцію Національної рамки професійних стандартів науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти Великої Британії; встановлено суттєве удосконалення нової Національної рамки професійних стандартів науково-педагогічних працівників як у цілях, так і сферах діяльності, знаннях, професійних цінностях.

Ключові слова: атестація; Велика Британія; заклад вищої освіти; науково-педагогічні працівники; професійний стандарт.

Вступ. Інтеграція України в Європейський простір вищої освіти й упровадження міжнародних стандартів щодо забезпечення якості підготовки майбутніх фахівців актуалізують необхідність вивчення досвіду зразків кращих практик Європейських країн. Вивчення європейського досвіду створення і використання професійних стандартів і професійних профілів науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти може посприяти вирішенню стратегічних і

тактичних завдань, пов'язаних із підвищенням якості добору, підготовки та професійного розвитку науково-педагогічних працівників і, відповідно, підвищення їх конкурентоздатності на міжнародному освітньому ринку праці.

Проблему забезпечення якості викладацької та науково-дослідницької діяльності Великої Британії обґрунтовано С. Баскервілем, Ф. Маклеод, Н. Сондерсом (2011). Питання професійного розвитку науково-педагогічних працівників, зокрема методологія розроблення докторських програм розкрита британськими науковцями L. Dominelli (2007), I. Shaw (2007); особливості організації докторських програм – А. Barnard (2011), J. Scourfield (2008); досвід підготовки на докторських програмах – J. Scourfield, N. Maxwell (2010), S. Shardlow, J. Leigh & L. Morriss (2012). Досвід розроблення професійних стандартів науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти Великої Британії досліджувала Я. Бельмаз (2011). Таким чином, дослідження щодо професійного розвитку науково-педагогічних працівників вищої освіти дають підстави стверджувати, що розроблення професійного стандарту і професійного профілю науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти в Україні є актуальним.

Метою статті є вивчення досвіду розроблення професійних стандартів і профілів науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти Великої Британії та його використання при розробленні вітчизняних професійних стандартів і профілів науково-педагогічних працівників.

Методи та процедури дослідження. У праці С. Баскервіля, Ф. Маклеод, Н. Сондерса «Система вищої освіти у Великій Британії та міжнародні університетські зв'язки» (2011) зазначено, що вища освіта Великої Британії дуже різноманітна. Заклади вищої освіти відрізняються за розміром, предметним спрямуванням, науково-дослідницькими інтересами, інфраструктурою та пріоритетами. Ця різноманітність є ключовою сильною стороною даної системи, тому що вона дозволяє галузі задовольняти різноманітні потреби різних категорій студентів і виконувати широкий спектр інституційних обов'язків (с. 15). Ці автори вказують, що у закладах вищої освіти Великої Британії працювало 117930 науково

педагогічних працівників на умовах повної зайнятості і 63665 – на умовах неповного робочого дня (с. 8). Варто зауважити, що 26 % науково-педагогічного персоналу працювало за контрактами, що передбачають лише викладання, 22 % – як штатні дослідники і 52 % здійснювали як викладацьку, так і дослідницьку діяльність (с. 9). Переважна більшість (66 %) зайняті за постійними або відкритими контрактами, а решта – за строковими, часто у зв'язку з виконанням якогось проекту, що фінансується із зовнішніх джерел (с. 9).

Значна увага у закладах вищої освіти Великої Британії надається покращенню навчальних послуг для студентів та підвищенню якості вищої освіти шляхом професійного розвитку та підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників, керівників та адміністраторів (с. 17). Зокрема, у Великій Британії розроблено професійні стандарти для науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти. Питаннями розроблення професійних стандартів займаються Академія вищої освіти (Higher Education Academy – HEA), Асоціація професійного та освітнього розвитку науково-педагогічних працівників (Staff and Educational Development Association – SEDA).

Потреба у розробленні професійних стандартів з одного боку була обумовлена необхідністю підвищення якості викладання, з другого вони є дескрипторами для здійснення – атестації науково-педагогічними працівниками та встановлення особистісних досягнень співробітника щодо професійного зростання.

Перша Національна рамка професійних стандартів науково-педагогічних працівників вищої освіти (National Professional Standards Framework for Teaching and Supporting Learning in Higher Education) була розроблена SEDA у 2006 р., проте у 2011 р. її було суттєво удосконалено, зокрема у цілях, сферах діяльності, основних знаннях і професійних цінностях. Порівняльний аналіз цілей Національних рамок професійних стандартів науково-педагогічних працівників вищої освіти 2006 р. і 2011 р. подано в табл. 1.

Порівняння цілей Національних рамок професійних стандартів науково-педагогічних працівників вищої освіти (2006, 2011 рр.)

Цілі Національної рамки професійних стандартів (2006)	Цілі Національної рамки професійних стандартів (2011)
Полегшення і підтримка професійного розвитку науково-педагогічних працівників	Підтримка вихідного і продовження професійного розвитку науково-педагогічних працівників та залученого до навчання персоналу
Вироблення професійних підходів щодо підтримки навчання студентів шляхом креативного, інноваційного і постійного розвитку	Впровадження активних підходів до навчання студентів, навчання через творчість, інновації і безперервний розвиток у різноманітних академічних та / або професійних колах
Демонстрації студентам та іншим членам суспільства професіоналізму науково-педагогічних працівників	Демонстрація студентам та громадськості професіоналізму науково-педагогічних працівників
Підтримка послідовності та якості навчання.	Науково-педагогічні працівники та інститути привносять нове в навчання і здійснюють підтримку навчання студентів
	Визнання різноманітності та підвищення якості викладання, навчання та оцінювання результатів навчання
	Сприяння науково-педагогічним працівникам та установам набуттю офіційного визнання якості розробленого нового підходу викладання і підтримуючого навчання, часто як частину ширших обов'язків, які можуть включати дослідження та / або управлінські дії

Джерело: The UK professional standards framework for teaching and supporting learning in higher education (2006); The UK Professional Standards Framework for teaching and supporting learning in higher education (2011).

Як видно із табл. 1, Національна рамка професійних стандартів (2011) доповнена цілями, що відповідають сучасним Європейським тенденціям, а саме

підвищення якості викладання, навчання та оцінювання результатів навчання, оскільки у закладах вищої освіти Великої Британії суттєва увага надається науковим дослідженням і, менше, якості викладання і навчання. Крім того, значна увага приділяється сприянню офіційному визнанню розроблених науково-педагогічними працівниками нових методів викладання, що забезпечують підвищенню якості навчання.

Ще одним суттєвим кроком у підвищенні вмотивованості науково-педагогічних працівників Великої Британії до професійного розвитку є виокремлення у Національній рамці професійних стандартів (2011) такого компонента, як цінності та принципи, які забезпечують високий рівень навчання та викладання. Згідно з Національною рамкою професійних стандартів науково-педагогічних працівників вищої освіти (2011) фундаментальними цінностями є такі (SEDA. Professional Development Framework. Values or principles, 2011):

1) розуміння, як люди навчаються. Навчання – це складний процес, який діє в багатьох контекстах і відбувається різними шляхами. Чимало факторів заохочують до навчання, але чимало і перешкоджають йому, варіюючись залежно від самого студента, мети, оточення тощо. Зазначена цінність заохочує науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти до роздумів щодо підтримки навчальної діяльності студентів та розвитку більш ефективного викладання.

2) вченість, професіоналізм і етична практика. Ученість, професіоналізм та етична практика нероздільно пов'язані між собою та підтримують роботу науково-педагогічних працівників. Ідея вченості передбачає використання науково обґрунтованих підходів до навчання та викладання, а також залучає і науково-педагогічних працівників, і студентів до дослідницької роботи.

3) робота в спільнотах, що навчаються, та їх розвиток. Існують різні типи спільнот, що навчаються, наприклад, студенти, що зустрічаються на заняттях або у віртуальному просторі, які взаємодіють, підтримують один одного, або колеги, які діляться ідеями щодо ефективного навчання та викладання.

4) вміння працювати з різними студентами. Кожен студент – це унікальна особистість, зі своїми власними потребами, здібностями, мотивацією, проте всі студенти повинні мати однаковий доступ і можливості для навчання та власного розвитку.

5) постійна рефлексія щодо професійної практики. Наголошується, що науково-педагогічні працівники повинні постійно розвиватися, а рефлексія щодо своєї професійної діяльності є одним з потужних засобів самовдосконалення. Проте для професійного розвитку однієї рефлексії недостатньо – необхідні дії та втілення ідей у практику.

6) постійний професійний розвиток та вдосконалення процесу навчання.

Значного удосконалення набула Національних рамок професійних стандартів (2011) в контексті сфер (видів) діяльності, основних знань та професійних цінностей (див. табл. 2).

Таблиця 2.

Порівняльний аналіз сфери (видів) діяльності, основних знань та професійних цінностей Національних рамок професійних стандартів науково-педагогічних працівників вищої освіти (2006, 2011 рр.)

2006	2011
Сфери (види) діяльності	
1. Розроблення та планування навчальної діяльності та / або навчальних програм. 2. Викладання та підтримка студентів у начальній діяльності. 3. Оцінювання досягнень студентів та забезпечення зворотного зв'язку. 4. Створення та розвиток середовища ефективного навчання та системи керівництва і підтримки студентів. 5. Інтеграція науково-дослідницької роботи з іншими видами професійної діяльності,	1. Розроблення та планування навчальних заходів та / або програм навчання. 2. Викладання і / або супровід навчання студентів. 3. Оцінювання результатів навчання студентів та забезпечення зворотного зв'язку шляхом надсилання відгуків студентам з обґрунтування результатів оцінювання. 4. Розроблення ефективного освітнього середовища для навчання, навчального супроводу та керівництва студентами. 5. Здійснення постійного професійного розвитку предметів / дисциплін і

такими, як викладання та суспільна робота. 6. Оцінювання своєї практики та постійний професійний розвиток.	методики їх викладання, що включає в себе дослідження, стипендії та оцінювання професійної практики.
Основні знання	
1. Матеріал навчальної дисципліни. 2. Відповідні методи викладання та навчання залежно від предмету та академічної програми. 3. Того, як студенти вчаться взагалі та вивчають конкретну дисципліну зокрема. 4. Використання відповідних технологій навчання. 5. Методів оцінювання ефективності викладання. 6. Контексту забезпечення якості та поліпшення професійної практики.	1. Тематичного матеріалу навчальної дисципліни. 2. Відповідних методів викладання, навчання та оцінювання як в межах навчальної дисципліни, так і на рівні академічної програми. 3. Як навчаються студенти, в рамках навчального предмету / сфери навчання. 4. Відповідних технології навчання та їх ефективності. 5. Методів оцінювання ефективності викладання. 6. Контексту підвищення якості вищої освіти.
Професійні цінності	
1. Повага до особистості студентів. 2. Поєднання процесу та результатів відповідних наукових досліджень та викладацької практики. 3. Зобов'язання розвивати спільноту, що навчається. 4. Зобов'язання заохочувати студентів до участі у навчальному процесі, враховуючи забезпечення рівних можливостей. 5. Зобов'язання щодо постійного професійного розвитку та оцінювання власної професійної діяльності.	1. Повага до кожного студента як окремої особистості, так і різноманітних навчальних спільнот. 2. Сприяння доступу до участі у вищій освіті та створення рівних можливостей для всіх студентів. 3. Використання інформованих підходів і результатів досліджень, стипендії для продовження професійного розвитку. 4. Підтвердження більш широкого контексту, ніж у якому працює вища освіта, визнаючи наслідки для професійної практики.

Джерело: The UK professional standards framework for teaching and supporting learning in higher education (2006); The UK Professional Standards Framework for teaching and supporting learning in higher education (2011).

Як видно із табл. 2, серед сфер діяльності спостерігається зміщення акценту на здійснення постійного професійного розвитку предметів / дисциплін і методики їх викладання, що включає в себе дослідження, стипендії та оцінювання професійної практики. Суттєвий акцент зроблено на знанні методів оцінювання результатів навчання студентів як в межах навчальної дисципліни, так і на рівні академічної програми. Особлива увага приділена удосконаленню професійних цінностей науково-педагогічних працівників, зокрема наголошується на повазі до різноманітних навчальних спільнот, сприянні доступу до участі у вищій освіті та створенні рівних можливостей для всіх студентів, використання результатів наукових досліджень в освітньому процесі та для продовження професійного розвитку.

У Національній рамці професійних стандартів (2011) для різних категорій науково-педагогічних працівників вписано відповідні компетентності і до кожної із них вказано показники, за якими здійснюється атестація та оцінювання їх професійного розвитку (див табл. 3).

Таблиця 3.

Компетентності науково-педагогічних працівників та показники їх оцінювання

Категорії НПП	Компетентність	Показники оцінювання компетентності НПП
1. Молоді дослідники з виконанням деяких навчальних обов'язків (напр. аспіранти, виконавці грантів, контрактні дослідники / постдокторанти, дослідники тощо). 2. Науково-педагогічні працівники, що здійснюють тільки викладання (в тому числі з неповним робочим днем). 3. Навчально-	Демонструє розуміння конкретних аспектів ефективного викладання, методи супроводу навчання студентів	1. Успішне залучення принаймні до двох із перерахованих нижче сфер діяльності: розроблення та планування навчальних заходів та / або програм навчання; викладання і / або супровід навчання студентів; оцінювання результатів навчання студентів та забезпечення зворотного зв'язку шляхом надсилання відгуків студентам з обґрунтування результатів оцінювання; розроблення ефективного освітнього середовища для навчання, навчального супроводу та керівництва

допоміжний персонал, який підтримує академічне забезпечення (наприклад, розробники навчальних технологій, навчальних розробок та навчально-ресурсний / бібліотечний персонал). 4. Навчально-допоміжний персонал, який здійснює демонстрацію або технічну підтримку освітнього процесу, що передбачено його обов'язками.		студентами; здійснення постійного професійного розвитку предметів / дисциплін і методики їх викладання, що включає в себе дослідження, стипендії та оцінювання професійної практики. 2. Успішне залучення до викладання та практики пов'язаної з цими сферами діяльності. 3. Володіння основними знаннями та розумінням щонайменше тематичного матеріалу, відповідних методів викладання, навчання та оцінювання предметів, область і на рівні академічних програма. 4. Дотримання професійних цінностей в підтримці навчання студентів. 5. Відповідна професійна практика, предметно-педагогічні дослідження та/або стипендія в рамках вищезазначеної діяльності. 6. Участь у професійному розвитку який пов'язаний із виконанням обов'язків щодо викладання, навчання та оцінювання за потреби.
1. Викладачі ранньої кар'єри. 2. Академічний та / або обслуговуючий персонал, який здійснює тільки викладання навчальної дисципліни відповідно до визначених обов'язків. 3. Досвідчені науковці з неповним робочим днем. 4. Науково-педагогічні працівники (іноді зі значним навчальним	Демонструє широке розуміння ефективних підходів до навчання та підтримки навчання як ключового внеску у високоякісне навчання студентів	1. Успішне залучення до всіх п'яти сфер діяльності (подано вище). 2. Володіння широким кругозором та ґрунтовними знаннями і розумінням всіх аспектів викладання і навчання . 3. Прихильність до всіх професійних цінностей. 4. Успішне залучення до відповідних педагогічних практик пов'язаних зі сферами діяльності. 5. Успішне включення предмету у педагогічні дослідження в рамках вищевказаної діяльності, як частина інтегрованого підходу до навчальної практики.

навантаження).		6. Успішне залучення до постійного професійного розвитку пов'язаного з викладанням, навчанням, оцінювання і, професійною практикою.
1. Досвідчені науково-педагогічні працівники, які здатні демонструвати вплив та впливати через, наприклад, відповідальність для ведення, управління або організації програми, предмети та / або дисциплінарні сфери 2. Досвідчені науково-педагогічні працівники які підтримують нові методи і технології викладання. 3. Досвідчені науково-педагогічні працівники з професійного та / або більш широкого викладання та які здійснюють консультативну підтримку навчання передбачену їх обов'язками в межах установи.	Демонструє глибоке розуміння ефективних підходів до навчання та підтримка навчання як ключовий внесок у високоякісне навчання учнів.	1. Успішне залучення до всіх п'яти сфер діяльності. 2. Відповідні знання і розуміння по всіх аспектах основних знання. 3. Прихильність до всіх професійних цінностей. 4. Успішне залучення у відповідні педагогічні практики пов'язані з сферами діяльності. 5. Успішне включення предмету у педагогічні дослідження в рамках вищевказаної діяльності, як частини інтегрованого підходу до навчальної діяльності. 6. Успішне залучення до продовження професійного розвитку в ставленні до викладання, навчання, оцінювання та пов'язаних академічної або професійної практики. 7. Успішна координація, підтримка, нагляд, управління та/або наставництво інших (чи особи та/або команди) щодо викладання та навчання.
1. Високодосвідчені науково-педагогічні працівник з широкомасштабними академічними стратегічними обов'язками та керівництвом пов'язаним з ключовими аспектами викладання та навчання. 2. Високодосвідчені	Демонструє стабільне ефективне стратегічне лідерство в академічній практиці та академічному розвитку як ключовий внесок у високоякісне	1. Активна прихильність і відстоювання всіх розмірів Рамкова робота зі студентами і персоналом, і в інституційні розробки. 2. Успішне, стратегічне лідерство щоб покращити навчання учнів, з зокрема, але не обов'язково ексклюзивний, зосередити увагу на підвищенні якість навчання в інституційних та / або (між) національних налаштувань. 3. Створення ефективної

науково-педагогічні працівники, відповідальні за організацію, стратегічне керівництво та розроблення політики у галузі викладання і навчання. 3 Високодосвідчені науково-педагогічні працівники, які мають стратегічний вплив і впливають на викладання і навчання, яке виходить за межі їх власного закладу.	навчання студентів.	організації політика та / або стратегії для підтримка та просування інших (наприклад, через наставництво, тренування) у забезпеченні високої якості навчання і підтримка навчання. 4. Чемпіонат, в межах інституційної і / або більш широкі налаштування, інтегрований підхід до навчальної практики (включаючи, наприклад, викладання, навчання, дослідження, стипендія, адміністрація тощо). 5. Постійна й успішна підтримка і зацікавленість в підвищенні якості, постійний професійний розвиток, пов'язаний з академічними, інституційними та/або іншими професійними практиками.

Джерело: The UK Professional Standards Framework for teaching and supporting learning in higher education (2011).

Як видно із табл. 3, для першої відповідної категорії науково-педагогічних працівників визначено таку компетентність як демонстрація розуміння конкретних аспектів ефективного викладання, методів супроводу навчання студентів. Для другої – демонстрація широкого розуміння ефективних підходів до навчання та підтримки навчання як ключового внеску у високоякісне навчання студентів. Для третьої – демонстрація глибокого розуміння ефективних підходів до навчання та підтримка навчання як ключового внесок у високоякісне навчання студентів. Четверта категорія повинна демонструвати стабільний рекорд ефективного стратегічного лідерство в академічній практиці та академічному професійному розвитку як ключового внеску в підвищення якості вищої освіти. Залежно від ролі яку виконує науково-педагогічний працівник, він самостійно визначає, які навички потрібно розвивати та/або покращити викладацьку практику для кар'єрного просування.

Основними результатами професійного розвитку науково-педагогічних працівників, що виокремлені у Національній рамці професійних стандартів, є (The

UK Professional Standards Framework for teaching and supporting learning in higher education): здатність визначати цілі, напрями та пріоритети власного професійного розвитку; уміння спланувати свій професійний розвиток; уміння застосовувати на практиці відповідні форми професійного розвитку; здатність аналізувати свій професійний розвиток і педагогічну практику та вміння встановлювати зв'язки між ними.

Основні результати професійного розвитку описують процес навчання, під час якого науково-педагогічні працівники опановують, розвивають і розширюють свої здібності. Загалом ці результати не розглядатися як перелік компетентностей, якими має володіти науково – педагогічний працівник, вони мають бути інтегровані з цінностями та практичною діяльністю. Набір професійних стандартів та керівних принципів може застосовуватися до програм індивідуального розвитку на індивідуальному або інституційному рівнях для підвищення якості навчання всіх, хто займається викладанням та підтримкою навчання у закладах вищої освіти.

Висновки. Отже, нами простежено еволюцію розроблення Національної рамки стандартів професійного розвитку науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти Великої Британії. Встановлено суттєве удосконалення Національної рамки професійних стандартів (2011) як у цілях, так і в сфер діяльності, знаннях і професійних цінностях науково-педагогічних працівників. Особливої уваги набули такі професійної цінності, як повага до кожного студента як окремої особистості, так і різноманітних навчальних спільнот; сприяння доступу до участі у вищій освіті та створення рівних можливостей для всіх студентів; використання результатів досліджень в освітньому процесі та для продовження професійного розвитку. З'ясовано, що для свого професійного розвитку кожен науково-педагогічний працівник повинен з володіти такими здатностями: визначати цілі, напрями та пріоритети власного професійного розвитку; планувати свій професійний розвиток; застосовувати на практиці відповідні форми професійного розвитку; аналізувати свій професійний розвиток і педагогічну практику та вносити відповідні корективи. Кожен науково-педагогічний працівник закладу вищої освіти Великої Британії для

того щоб бути успішним самостійно розробляти траєкторію свого професійного розвитку, визначає, які навички потрібно розвивати та/або покращити викладацьку практику що з одного боку сприяє його кар'єрному зростанню, з другого – підвищенню якості вищої освіти та досвіду студентів.

Перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми професійного розвитку науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти Великої Британії. Зокрема, подальшого дослідження потребують питання співпраці британських закладів вищої освіти у сфері викладання та наукових досліджень; особливості система управління, урядування і фінансування закладів вищої освіти та професійного розвитку науково-педагогічних працівників; забезпечення якості і стандартів навчальних програм; особливості інтеграції викладацької та науково-дослідницької діяльності науково-педагогічних працівників тощо.

Література

- Баскервіль С., Маклеод Ф., Сондерс Н. Система вищої освіти у Великій Британії та міжнародні університетські зв'язки. Довідник для університетів світу. Лондон: International and Europe Unit, 2011. 52 с.
- Бельмаз Я. Використання британського й американського досвіду в професійному розвитку викладачів вищої школи України. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. Слов'янськ, 2011. Спецвип.7. С. 23–33.
- Barnard A. Professional doctorates in the social sciences. *Work Based Learning e-Journal*. 2011. Vol. 2 (1). P. 259–275.
- Dominelli L. Contemporary Challenges to Social Work Education in the United Kingdom. *Australian Social Work*. 2007. Vol. 60 (1). P. 29–45.
- Littlechild B. Social Work in the UK: The Professional Debate in Relation to Values and Managerialism. *Social Work Theory and Practice*. Zagreb: Inter-University Center Dubrovnik, 2009. P. 239–250.
- Professional standards for the accreditation of teacher preparation institutes. New York: NCA TE, 2008. 92 p.
- SEDA. Professional Development Framework. Core development outcomes. URL: http://www.seda.ac.uk/pdf/11%20SEDA%20PDF_Core.htm (дата звернення: 27.06.2018).
- SEDA. Professional Development Framework. Values or principles. URL: http://www.seda.ac.uk/pdf/11%20SEDA%20PDF_Principles.htm (дата звернення: 27.06.2018).

- The UK professional standards framework for teaching and supporting learning in higher education. URL: <https://www.heacademy.ac.uk/ukpsf> (дата звернення: 27.06.2018).
- The UK Professional Standards Framework for teaching and supporting learning in higher education. URL: <https://www.heacademy.ac.uk/ukpsf> (дата звернення: 27.06.2018).
- Shaw I. Is Social Work Research Distinctive? *Social Work Education*. 2007. Vol. 26 (7). P. 659–669.
- Scourfield J., Maxwell N. Social work doctoral students in the UK: a web-based survey and search of the index to theses. *British Journal of Social Work*. 2010. Vol. 40 (2). P. 548–566. doi: 10.1093/bjsw/bcn139.
- Scourfield J. Mapping the provision of professional doctorate programmes in social work: a survey of UK universities. Cardiff : Cardiff University, 2008. Vol. 103.
- Shardlow S., Leigh J., Morriss L. An audit of doctoral students in Social Work across the UK: the need for a national network. *The Higher Education Academy*. 2012. URL: http://www.heacademy.ac.uk/assets/documents/disciplines/hsc/SW-SP/An_audit_of_doctoral_students_in_social_work_across_the_UK_Shardlow_Leigh_Morriss.pdf f. (дата звернення: 27.06.2018).

References

- Baskervil, S., Makleod, F., Sonders, N. (2011). *Systema vyshchoi osvity u Velykii Brytanii ta mizhnarodni universytetski zviazky. Dovidnyk dlia universytetiv svitu [UK Higher Education System and International University Relations. Directory for Universities of the World]*. London, Great Britain: International and Europe Unit (ukr).
- Belmaz, Ya. (2011). Vykorystannia brytanskoho y amerykanskoho dosvidu v profesiinomu rozvytku vykladachiv vyshchoi shkoly Ukrainy. *Humanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu*, 7, 23–33(ukr).
- Barnard, A. (2011). Professional doctorates in the social sciences. *Work Based Learning e-Journal*, Vol. 2 (1), 259–275 (eng).
- Dominelli, L. (2007). Contemporary Challenges to Social Work Education in the United Kingdom. *Australian Social Work*, Vol. 60 (1), 29–45 (eng).
- Littlechild, B. (2009). Social Work in the UK: The Professional Debate in Relation to Values and Managerialism. *Social Work Theory and Practice*. Zagreb, Croatia: Inter-University Center Dubrovnik, 239–250 (eng).
- Professional standards for the accreditation of teacher preparation institutes (2008). New York, USA: NCA TE (eng).
- SEDA. Professional Development Framework. Core development outcomes. Retrieved from http://www.seda.ac.uk/pdf/11%20SEDA%20PDF_Core.htm (eng).
- SEDA. Professional Development Framework. Values or principles. Retrieved from http://www.seda.ac.uk/pdf/11%20SEDA%20PDF_Principles.htm (eng).
- The UK Professional Standards Framework for teaching and supporting learning in higher education. Retrieved from <https://www.heacademy.ac.uk/ukpsf> (eng).

- The UK Professional Standards Framework for teaching and supporting learning in higher education. Retrieved from [https:// www.heacademy.ac.uk/ukpsf](https://www.heacademy.ac.uk/ukpsf) (eng).
- Shaw, I. (2007). Is Social Work Research Distinctive? *Social Work Education*, 26 (7), 659–669 (eng).
- Scourfield, J., Maxwell, N. (2010). Social work doctoral students in the UK: a web-based survey and search of the index to theses. *British Journal of Social Work*, 40 (2), 548–566. doi: 10.1093/bjsw/bcn139 (eng).
- Scourfield, J. (2008). Mapping the provision of professional doctorate programmes in social work: a survey of UK universities. Cardiff, Great Britain: Cardiff University, 103 (eng).
- Shardlow, S., Leigh, J., Morriss, L. (2012). An audit of doctoral students in Social Work across the UK: the need for a national network. *The Higher Education Academy*. Retrieved from http://www.heacademy.ac.uk/assets/documents/disciplines/hsc/SW-SP/An_audit_of_doctoral_students_in_social_work_across_the_UK_Shardlow_Leigh_Morriss.pdf. (eng).

ОПЫТ РАЗРАБОТКИ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИХ РАБОТНИКОВ ВЫСШЕХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ ВЕЛИКОБРИТАНИИ

Скиба Юрий, доктор педагогических наук, доцент,
главный научный сотрудник отдела интеграции высшего образования и науки, Институт
высшего образования НАПН Украины, ул. Бастионная, 9, 01014 Киев, Украина,
yuri_skiba@ukr.net

В статье определены причины разработки Национальной рамки профессиональных стандартов научно-педагогических работников Великобритании, что было связано с необходимостью повышения качества преподавания научно-педагогическими работниками, использование его в качестве диагностического инструментария для осуществления их аттестации и в зависимости от роли которую выполняет научно-педагогический работник развитие его профессиональных компетенций и / или улучшение преподавательской практики для карьерного продвижения; раскрыто эволюцию Национальной рамки профессиональных стандартов научно-педагогических работников высших учебных заведений Великобритании; установлено существенное усовершенствование новой Национальной рамки профессиональных стандартов научно-педагогических работников как в целях, так и сферах деятельности, знаниях, профессиональных ценностях.

Ключевые слова: аттестация; Великобритания; научно-педагогические работники; профессиональный стандарт; учреждение высшего образования.

EXPERIENCE OF DEVELOPING PROFESSIONAL STANDARDS OF ACADEMIC STAFF IN THE HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF THE GREAT BRITAIN

Skyba Yurii, Doctor of Science (Pedagogy), Associate Professor,
Chief Researcher of Department of Integration of Higher Education and Science,
Institute of Higher Education of National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, 9 Bastiona
Str., 01014 Kiev, Ukraine,
yuri_skiba@ukr.net

The article outlines the reasons for the development of the National Framework for Professional Standards of Scientists and Teachers of Great Britain, which was associated with the need to improve the quality of teaching by academic and teaching staff, its use as a diagnostic tool for their certification, and for development their professional competence depending on the role of teachers and / or improvement of teaching practice for career advancement. The evolution of the National Framework of Professional Standards of Scientific and Teachers of Higher Educational Institutions of Great Britain is disclosed; a significant improvement of the new National Framework of Professional Standards for academic and teaching staff has been established, both for purposes and fields of activity, knowledge and professional values.

Key words: *certification; Great Britain; professional standard; institution of higher education; academic and teaching staff.*

*Стаття надійшла до редакції 12.07.2018
Прийнято до друку 30.08.2018*